

A lakás belső berendezéséről

(Elméleti és gyakorlati útmutatások)

Ennek a cikknek programját az a kérdés határozta meg: „Hogyan kell a lakás belső berendezését kialakítani?”

Erre a nagyon konkrét kérdésre ugyanilyen konkrét feleletet adni azonban, sajnos, nem lehet, mert ez egyenlő volna a receptadással. A recept pedig a mai körülmények között talán még sokkal helytelenebb segítség, mint amennyire az általában.

Hogy igazi felelethez juthassunk, több olyan tényezőt kell megfigyelnünk, amelyek által ez a kérdés ilyen súlyos aktualitást nyert. Minden mai átlaglakó megfigyelheti saját magán és környezetén, hogy ma mennyi minden másképp van a lakások berendezése körül, mint néhány évvel ezelőtt. A lakás mindenkor annak az *életformának* kifejezője volt, amelynek szolgálatában állott. A jó meg a rossz életformáé egyaránt. Ma az életforma, a nagy általánosság életformája nagy változásokon megy át. Ez a változás sok különféle tényezőtől tevődik össze. Számos akart és viszont mégis nem kívánt körülmény olyan eredőben fut össze, amely tengelyét képezi egy megújuló lakáskultúrának. A nagy gazdasági és szociális problémák, az ember sorsának nagy megoldatlanságai éppolyan tényezők ebben a folyamatban, mint a folyton erősödő testkultúra, az egészség fokozottabb vágya, az élet egyszerűségének és természetességének kívánása, a reprezentáció, társadalmi elválasztódások lassú kiktűszöbölése.

A lakásberendezésben a régieknél *őszintébb szükségletek* támadnak és ezek valóságos és teljes kielégítésre várnak. Ezeknek a szükségleteknek egy része tényleg új és az élet mai alakulásának következménye; más része azonban kétségtelenül — bár felismeretlenül — már régen is megvolt.

A változott szükségletek kielégítésére is alkalmas lakás ennél a lényegénél fogva természetesen *megjelenésében* is új

kell legyen — ez nem is lehetne másképp —; viszont a régi szükségletek *alaposabb* kielégítése folytán jobb, alkalmasabb a régi, kevésbbé tudatos lakással szemben.

Két feltűnő jellegzetessége van tehát az új lakásépítésnek és berendezésnek: új igényekre és szükségletekre szabott új és fokozott funkcionáló-képesség és a velejáró új megjelenési forma; és a lakás komoly használhatósága iránt támasztott valóságos igények céltudatosabb, jobb kielégítése.

Amennyire kurta ez a program, annyira nagy horderejű, sőt forradalmi változásokat jelent. A modern kislakás ennek jegyében igyekszik levetni magáról minden merev ünnepléységet és hamisított „reprezentációt”. A kényelmet újra feltalálja és egy igazán jó székert ma sokkal jobban megbecsül — igen helyesen — mint egy ornamentumot, mert a dekoráció, erő- és szellemfőlöleg és csak boldog korok műveinek kísérője. Mi, ma a *lényeg* újjáértékelésénél tartunk és nincsenek erőfölöslegeink. Az egyszerűség egyáltalában nem visszaesés, mint ahogyan sokan képzelik, hanem céltudatos és termékeny puritánság. Azt jelenti, hogy nekünk ma a *ruha* helyett a *test* sokkal fontosabb. A fejlődés azonban nagyon lassú, mert, sajnos, a legtöbben még ma is többnyire a *beöltöztetési formái* felett vitatkoznak.

A mai családi ház és bérház berendezésében az egyszerűség és természetesség éppoly domináló elem, mint magában az építésben. A bútorok elrendezése nem formalisztikus szempontokból alakul; nemcsak szimmetrikus elrendezést ismer; nem csinál okvetlen bútorszízetet a szoba közepén, de szigorúan a használat követelményei szerint és a legnagyobb testi kényelem figyelembe vételével alakulnak a berendezés tárgyai. Ezek a« elvek egészen új alapokat adnak a modern lakásberendezésnek.

*

Nézzük meg közelebbről, hogyan történik általában a családi ház és bérház-lakás berendezése. Legtöbbnyire az a helyset, ha a ház *elkészült*, soron következik a berendezés sokréttű művelete. Ez azonban helytelen és káros a ház és lakás egyeége, használhatósága és külseje szempontjából egyaránt. A ház építője, sajnos, a legtöbb esetben nem sokat ért azokhoz

a finomságokhoz, amelyek a lakás teljes értékű funkcionálását jelentik; az építető vagy berendezkedő viszont legtöbbször nem tudja kellő határozottsággal mit akar és így nem tud intelligens *programot* adni, sem, az építéshez, sem a berendezéshez. Miután pedig rendszerint a terveket sem nagyon érti, a legtöbb esetben zsákban macskát vásárol magának.

A baj rendszeren akkor kezdődik, amikor jön a berendező és alaposabb vizsgálódás után kitűnik, hogy ajtók, ablakok stb. rossz helyen vannak. Ilyenkor jobbik esetben sok mindent át kell építeni, nehogy útját állja az észszerű berendezésnek; rosszabb esetben marad minden *így*, ahogy van és a lakás a legfejletlenebb igényeket sem tudja szolgálni. Mindenekelőtt tehát jó és teljes értékű alaprajzokat kell követelnünk az építőtől, ha egyáltalán jó berendezésről beszélni akarunk. Nagyon fontos volna végre elérni azt a logikusnak látszó követelményt, hogy aki nem ért a lakáshoz, az ne tervezhessen lakás-építményeket. A rossz alaprajz ugyanis előre megöli a berendezés funkcionálását. Nem nagyképű jelszó itt a *funkcionálás* gyakori emlegetése, hanem alapvető megérteni való kellene legyen különösen azoknak, akik barbárai a lakásépítésnek. Nem szabad elfelejteni, hogy négy fal még nem lakás, de negyvennégy fal sem. Az építés sem lakásépítés még azáltal, hogy lakások céljaira építőanyagokkal jól-rosszul teret határol és fed be. Rossz alaprajzban csak rosszul lehet a bútorokat elhelyezni, a jókat is, hát még a rosszakat. Rossz alaprajzban, rosszul elhelyezett, rossz bútor ez a megpecsételése legtöbbször a szép reményekkel indult lakásberendezés sorsának. Hiába csinálnak ilyen esetben enyhítésül bármit, az, elhibázott alapokat nem pótolhatja semmi. Így van ez nemcsak a bérlakásban, legtöbbször a kis családi házban is, pedig utóbbinál mennyivel könnyebb volna a helyes organizációt elejétől kezdve keresztülvinni, mint a kötöttebb és fukar bérházlakásban. Ezenkívül a családi ház lakásának egész beállítása sokkal egyénibb és szabadabb lehetne, mint a bérlakásé, ami olyan nagy előnyt jelent, hogy azt nem volna szabad kiaknázatlanul hagyni. Ezzel szemben azonban azt látjuk, hogy mindkét lakástípusban egyformán sután és hozzáértés nélkül alakul a berendezés.

Ha a lakás rosszul rendezhető be, akkor annak okai legtöbbször visszanyúlnak a felületes építési programig. Aki

épitett vagy berendezkedik, rendszerint a legritkább esetben mélyed el kellőképpen annak vizsgálatába, hogy tulajdonképpen mire és hogyan van igazán szüksége. A legtöbb embernek általában, inkább csak a forma körül van nagyobb fejtörése. Aki házat épít vagy berendezkedik, az, sajnos, legtöbbször arra gondol elsősorban, hogy néz ki majd a dolog, vagy milyen „stílusban” készüljön. Meg kell ezzel szemben állapítanom, hogy a „kinézés” az összes fontos meggondolni valók között nem éppen a lelegejére való, mert nemcsak „szép” lakásra van szükség, hanem ennél sokkal többre. A forma önmagában lehet üres szépség, ha nem egy *organikus égésé* tartozéka. A lakást végeredményben nem *nézni* fogják csak, hanem *használni* is.

A kritikai és elvi megállapításokkal szemben természetesen általános szabályokat igen nehéz felállítani. Sokkal fontosabbnak tartom ennél a kritikai és felépítő gondolkodás felébresztését és fejlesztését. Az alapfogalmak kellő tisztázódása után következhet be a lakásberendezés korszerű kiformalódása. Az uralkodó félreértések teljes eloszlátása hozhatja csak meg azt a tisztult *szellemet*, ami a mai berendezkedés alapja. Mindenkinek meg kell értenie például, hogy nem *stílusról* vagy *divatról* — általában *formákról* — van szó, amikor a lakás kialakításáról beszélünk. A fejlődés egészen más vonalon halad most és pusztán a „kinézés” (Aussehen) kultuszának eddigi mértéktelen túlzásai kiszorulnak az érdeklődés középpontjából. Természetesen a *formaszépségre* a mai berendezési tárgyaknak is éppoly szüksége van, mint a régebbieknek, csak éppen nem üzhető az eddigi *külsőleges formakultusz*!

A mai átlaglakónak sokszor nagyon fejletlen igényei még nem építhető fel a modern lakáskultúra. Ez a lakótípus még nem tud lakni; igényei, szokásai rosszak, rövidlátók, fejletlenek és konvencionálisak. E mellett csökönyszerűen ragaszkodik a rosszhoz. A nyárspolgár általában lealázva érzi magát az egyszerűség által. Állandó terrorfélelmei vannak az újítással szemben, ugyanakkor, amikor nem is sejti, milyen lelki terror alatt él rossz lakásában, amelyben szurrogátum anyagokkal és lelki szurrogátumokkal a feljebb álló rétegeket utánozza. Nem igaz többek közt az a hamis elképzelése sem, hogy a régi lakások „gazdagok” voltak. Egészséges korok jó

lakásai mindig kifejezően egyszerűek voltak és csak a uralt századvégi mohóság hozta létre a lakások zavaros túlzúsóftóságát. A modern lakással szemben gyakran hangoztatott vád az is, hogy „börtönszerű” és „sivár” és az „egyéniéget” megöli. Ez sem igaz. Vájjon mit féltének azok, akik ezt állítják, formák börtönében élő és egyénietlen tucatpompával leölt „egyéniégu” spízsek? Féltik nyilván a hamis intimitást, félhomályos áhngulatokat, a „dísz” olcsó misztikumát.

Megállapítható, hogy igazi kialakult lakáskultúra már nincs és még nincs. A kifejlődés érdekes, de problematikus korát éljük és még rendkívül sok tennivaló van hátra, amíg végső értékű megoldásokhoz eljuthatunk. A lakásberendezés korszerű kiformalódásához nagyon fontos előfeltétel: — amint az eddigiekből is kitűnik — jó lakásokat kell építeni, hogy egyáltalán meg lehessen mutatni a berendezés rij útjainak, új értékeit! Sok függ tehát egy új kultúrában nevelkedett építésztársadalomtól; talán minden. Igazi értelemben vett modern lakásokat rossz házakban nem lehet létrehozni. Ha majd jó építészek segítenek lefektetni építészeti alapjait egy magasabbrendű lakáskultúrának, akkor majd sokkal könnyebb lesz a berendezés kérdéseiről is tisztázottabb fogalmakat teremteni. Ezek az építészeti alapok akkor lesznek jók, ha megfélelnek az igazi életformáknak, ha a lakások, amelyek így létrejönnek, jók és legjobbak lesznek a konyhától kezdve. Csak, ha elérhető lesz, hogy a lakás helyiségeinek felosztásában több szabadság lehet, mint eddig és a lakótér nem merev, avult rendszerben, hanem változóképesen értékesíthető, már megkaptuk az alapjait egy egészségesebb berendezésnek.

Megkísérelem a továbbiakban a kislakás berendezésének nagy problémakörét több konkrét útmutatás kapcsán, bár csak egészen röviden vázolni.

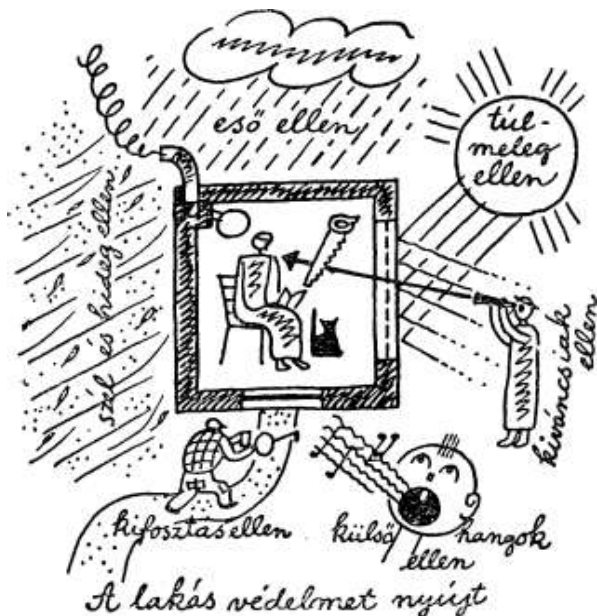
Kritikánk kapcsán megállapítottuk, hogy a lakás fogalomkörét széles rétegekben a jólét naivul elképzelt külsőségei befolyásolják. Mintaképül a főúri lakás lebeg öntudatlanul is a tömegek szeme előtt. A lakások többsége ilyen hamis ideálok szerint alakul ki, csakhogy éppen anyagi eszközök hiányában szánalmas eredménnyel. A legtöbb ember nagy anyagi áldozattal szerzett célszerűtlen és nevetséges lakásokban lakik. A polgári tömegek lakáskultúrájának, sajnos, meg ma is egyetlen

jellegzetessége a merev és célszerűtlen tárgyak halmozása, általában az áljólét olcsó imitálása és mindenben a talmi dekoráció. Kétségtelen, hogy ezek a régi életformák túlélték magukat. A mai emberek nagyobb része már nem illik bele az ilyen lakásokba és nem is akar ilyenekben lakni. Itt van közöttünk egy új generáció, amely keresi a számára legjobban megfelelő utat lakásának kialakításában is. Bár egyelőre még csak elvétve találni olyan módon megépített lakásokat, amelyek kulturáltabb élet- és lakószokásoknak megfeleltek, mégis megszülettek már az új igények és a jobb lakásforma felé törekvő közönség egyre több lesz. Az új berendezkedők többnyire fiatalok. Ez előny. őket szerencsés esetben nem terheli a régi generáció elmúlt életformája. Újonnan kezdek a dolgot és jól csinálhatják, ha tudják, de rosszul is, ha mások fejével gondolkodnak és a régi befolyás alatt cselekszenek. Ha azonban ismerik és elismerik a legfontosabb tudnivalókat, biztosan jól fogják csinálni.

Mit kell tehát mindenkinek tudni, mielőtt berendezkedik? Jól *meg* kell jegyezni, hogy a lakás a magunké, sem a rokonoké, sem a vendégeké. Ne a kereskedő vagy az iparos határozza meg, hogy mire van szükségünk, hanem saját magunk. Modern stílus nincsen. Minden divat mulandó és ezért csak jó és rossz bútorokat lehet megkülönböztetni, mint ahogy csak jó vagy rossz zsebóra vagy akár más használati tárgy van. A lakás a pihenés és felüdülés célját szolgálja, ezért kényelmes és egészséges legyen. Az ember ne legyen a lakás rabszolgája. Ellenkezőleg őt szolgálja a lakás minden eszközével. Ma a legtöbb ember nem költethet fölösleges dolgokra pénzt, olcsó legyen tehát a lakás berendezése és mentes minden nem odavaló, atavisztikus tölteléktől. Ne vezetessük magunkat félre és csakis azt vegyük meg, aminek használati értéke teljes és megéri a ráköltött összeget. Ne befolyásoltassuk magunkat ilyenkor hemzsegó családi zsenik által — akik mind azt hiszik,, hogy értenek a lakáshoz, holott fogalmuk sincsen semmiről — hanem magunk állapítsuk meg a saját szükségleteinket. Ez persze tapasztalás szerint nem mindig könnyű dolog. Kíséréljük meg tehát:

Hogyan kell tulajdonképpen megállapítani, hogy mire van igazán szükségünk? Meglehetősen logikus módon. A lakás-

sal kapcsolatos életszükségleteket a könnyebbség kedvéért több csoportra osztva vizsgáljuk. Ezek között természetesen a leg-
elemibb szükségleteknek kell legelsősorban eleget tenni. A leg-
elemibb igények közé tartozik: az ember megvédeése *külső be-
hatások* ellen (*időjárás, hanghatások, tulajdon elleni támadá-*

1. ábra

sok), amely csoportnak majdnem teljes kielégítését már maga a jól elkészített alapépítmény, a ház, a lakás tere biztosítja. Az ezen felül megmaradó többinek szolgálata a berendezés dolga. A berendezés elemi szükségletei: a *pihenés*, a *táplálék elkészítése és elfogyasztása*, *testápolás*, *használati eszközök eltevése*, *munkahely*, *világosság*. Mindezeknek észszerű kielégítését a megfelelően alakított berendezés szolgálja egyes speciális darabjaival, alkalmas bútorokkal és használati tárgyakkal.

Ezeknek az elemi szükségleteknek helyes kielégítése után, csak másodsorban jönnek tekintetbe azok az eszközök, amelyek lehetővé teszik azt, hogy az elemi szükségleteket ne csak kielégíteni tudjuk, de *jól, kellemesen, kulturáltan* elégíthessük ki. Erre a célra azonban már differenciáltabb eszközök kelle-

1/a. ábra

hek. Itt kezdődik a növekedő minőség szerepe, amelyre azonban csak akkor ésszerű gondolni, amikor az összes elemi igények teljes kielégítést nyertek. Ameddig pl.: hiányzik a kifogástalan, teljes konyhaberendezés vagy fürdőszoba-felszerelés, addig nincs szükség vitrinre. Bármennyire természetesen, hangzik is ez, tessék megnézni hány helyen csinálják fordítva. A kimondottan luxus-szükségletek kielégítése csak harmadsorban jöhet számításba. Az ide sorolható, úgynevezett „reprezen-

táció” álszükségelei emelőre egyáltalán figyelmen kívül hagyhatók.

Miután a lakás rendeltetése: az összes emberi szükségletek kiszolgálása, sőt jó és szép keretek között való kiszolgálása, azért ezek között helyet kapnak a külső megjelenés iránt támasztott jogos igények is. De itt ezen a ponton az átlag berendezkedőnek talán még sokkal többet kell tanulnia, mint az előbbi, gyakorlati szempontoknál, éppen mert ma még majd mindenkinek erősen befolyásolt ízlése van, amivel sok indokolatlan elfogultság jár együtt. A legtöbb esetben, sajnos, teljesen hiányzik a lakás ízlésbeli kialakításához szükséges kellő kulturáltság, sokszor még szakember közben jötte esetén is. Ez nem is csodálható, mert amennyire kézzelfoghatóak a gyakorlati követelmények, ugyanannyira elvont eszközökkel jön létre a külső megjelenés.

Tessék most már az eddigiek értelmében pontosan megállapítani, hogy mennyi és milyen tárgyakra és eszközökre van tényleg szükség az új lakásban. Nagy meglepetést jelent rájönni, hogy tulajdonképpen milyen kevés komoly holmira van szükség egy jól felszerelt lakásban, amiből persze rögtön meglátható, hogy viszont mennyi haszontalan dologra gondol berendezés közben mindenki. Nagy méretek, külsőségek és a díszítés kultusza helyett sokkal fontosabb dolog megtanulni, hogy lehet megkülönböztetni a nemes *minőségárut* (Qualitätsware) a minőségileg silány, de sokszor díszesebb tárgytól. A minőség igénybevétele és kívánása természetesen már azok közé a szükségletek közé tartozik, amelyek csak a primer igények kielégítése után kaphatnak tágabb teret. Nívós és jól használható lakást lehet már igen olcsó eszközökkel berendezni olyan esetekben is, amelyekben a ma még úgyszólván szórványos minőségű túldrága volna. Ennek ellenére azonban világos, hogy a „használati bútor (Gebrauchsmöbel) nyugodtan nélkülözhet minden luxust; nem nélkülözheti azonban az anyag, elkészítés és elgondolás minőségét, mert csak ezek által válhat belőle nemes használati eszköz.

Fogjunk tehát hozzá a berendezéshez! Ha tisztába jöttünk önmagunkkal, őszinték voltunk és merjük állítani, hogy most már meg tudjuk állapítani valódi szükségleteinket, akkor a következő feladat: megfelelő lakást keresni. A lakás maga

lehetőleg minél nagyobb mértékben feleljen meg a következő követelményeknek: a lakószobák fekvése a napos oldalak felé (kelet, dél, nyugat); a mellékhelyiségeké inkább észak felé essen! A lakás belső forgalma röviden, egyszerűen, könnyen lebonyolítható legyen! Ennél a pontnál a lakás két legfontosabb útvonalát kell alaposan megvizsgálni: mekkora távolságot kell bejárni a konyha és étkezőhelyiség között és milyen távol esik a fürdőszoba a fekvőhelyektől? Ha a ház építője ezeket a fontos követelményeket rosszul elégítette ki az alaprajzban, annál nehezebbé válik a lakás belső működésének megorganizálása. Minden felnőtt személynek külön lakóhelyiség jár! Gyerekeknek is, esetleg nemek szerint két külön szoba. Ezeket kívül egy tágas, közös lakóhelyiségre van szükség, amely a legtöbb esetben egyúttal az étkezőhelyiség is. Jól méretezett konyha, fürdőszoba és egyéb mellékhelyiségek egészítik ki a lakást.

Nem a helyiségek száma teszi azonban alkalmassá a lakást, hanem az, hogy hogyan vannak ezek egymás mellé helyezve, milyen összefüggésben és belső funkcionálásban vannak egymással. Ezért, ha a lakás kisebb, akkor is megoldható úgy, hogy azért teljes értékű legyen. Fiatalok élete sokszor elfogadhatóan indul el akár egyetlen, de jól berendezett, univerzális szerepű lakóhelyiségből álló lakásban. Később ebből a kezdetből nő ki magát a későbbi berendezés a fejlődő igények, anyagiak és a családi változások kapcsán. Ez a növekedni, változni képes lakástípus az, amely igazán az emberre van szabva. (Wachsende Wohnung).

Ha meg kell alkudni egy adott szerényebb helyzettel és a bérelt lakás csak két lakóhelyiségből áll (pl.: fiatal, gyermektelen pár számára), akkor mindenképp előre meg kell fontolni (és ebbe sok tényező szól bele!), hogy milyen felhasználást nyerjen ez a két szoba. Erre több lehetőség van. Megszokottabb esetekben az egyik szoba lakó-ebédlőnek, a másik közös hálókörüljárásnak használható. A helyiségek még jobb kihasználása céljából, más életviszonyok esetén, úgyszólván lehet elgondolni a berendezést, hogy külön a nőnek és külön a férfinak jusson egy-egy szoba. Ezek az alapvető elgondolások döntenek el tulajdonképpen, hogy milyen és mennyi bútort kell beszerezni. Semmiesetre sem szabad tehát azzal kezdeni a berendezkedést,

hogy elmegyünk minden program nélkül valami üzletbe és ott kiválasztunk egy „komplett hálósobát”, meg egy „komplett ebédlőt” és ha, mint különösen szerencsés polgároknak még erre is telik, egy ugyancsak „komplett úrisobát” is, mert ezzel merényletet követünk el önmagunkkal szemben és megteremtjük egész életünknek változhatatlan ketrecét. Nem komplett szobaberendezéseket kell venni, mert ezek a komplett tehetetlenség kifejezői! — hanem jóelőre meghatározott rendeltetésű *egyes darabokat*. Ez esetben persze a berendezőnek magának kell gondolkodnia. Nem bízhatja azt a kereskedőre. És ez bizony sokszor nem könnyű feladat.

Az utóbb említett lakástípus szobáiba pl. ágyak helyett egy-egy nappal is használható pamlagot kell elhelyezni. Ilyen módon mindkét szoba egész napon át lakószoba lehet vagy akár külön-külön dolgozószobája nőnek, férfinak. Az egyik, talán a nagyobbik szoba ezenkívül még az étkezések számára is alkalmassá tehető. Más, összetettebb típusok kialakításánál is csak ezek az észszerű elvek érvényesülnek. Kiindulás mindig az legyen, hogy a helyiségeket a személyek száma, kora és foglalkozása szerint kell megállapítani, elosztani és berendezni.

Az, üres lakástér megszerzése után a benne folytatandó élet további szükségleteinek precizírozása következik, ami azért fontos, mert ennek megfelelően kell beszerezni az egyes használati eszközöket. (Használati eszköz alatt itt bútort is kell érteni, mert a *bútor is eszköz* és nem, amint sokan romantikusan képzelik, valami „műtárgy”, lakásdísz” és kárpitosfantázia!)

Mielőtt a tulajdonképpeni beszerzéshez fogunk, valóságos kis haditervet kell kidolgoznunk. Amint tiszatába jöttünk tehát a lakás helyiségeinek felhasználásával, pontosan, leltárszerűen össze kell állítani azokat a holmikat, amelyeket megrendelni, csináltatni vagy megvásárolni szükséges. Ne hagyjunk ki ebből az összeállításból semmit és ne hagyjuk magunkat rábeszélni semmire, mert egész életre szóló ballasztot veszünk a nyakunkba.

A beszereznivalók könnyebb összeállítása céljából alább felsorolom mindazokat a fontos kellékeket, amelyekkel a berendezésnél számolni kell:

A lakást átvizsgálni: — mit kell rajta rendbehozni? —

fűtése kielégítő-e? — jól záródnak-e az ajtók, ablakok? — padlóburkolás lesz-e? — záratok rendbe kell-e hozni? — vannak-e faliszekrények? (beépített bútorok — vagy van-e beépítésre lehetőség?)

A kisebb személyi tulajdon elhelyezése körüli szükségletek számára: — milyen célra, mennyi és milyen szekrények kellenek? — (itt megállapítandó a pontos férőhelyszükséglet: ruha, fehérnemű, könyv és egyéb eszközök számára, lelkiismeretes leltár szerint!) — ne felejtsük el, hogy a legtöbb szekrény méreteit és alakját csak úgy a levegőből kapják, nem törődve azzal, hogy azok milyen célt hogyan szolgálnak!

A pihenés szükséglete számára: — hány fekvőhelyre van szükség? — hogyan legyenek ezek elosztva? — milyen fekvőhelyforma volna a legalkalmasabb? (ágy, pamlag stb.) — hány ülőbútor kell és milyen célra? (ki szokott erre gondolni?).

Az étkezés szükséglete számára: — milyen berendezések kellenek az ételneműek eltevésére, elkészítésére és fogyasztására? — mekkora legyen és hol legyen elhelyezve az asztal? — a konyhafelszereléshez milyen eszközök kellenek?

A testápolás szükséglete számára: — W. C. és fürdőszoba felszerelése rendben van-e? — kellenek-e esetleg máshol is mosdók vagy egyéb szerelvények?

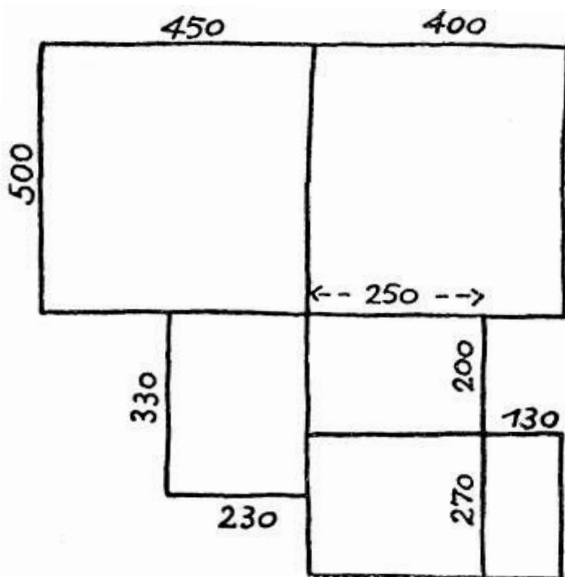
A világosság szükséglete számára: — kell-e a nappali világítást szabályozó függöny? — tekintettel kell-e lenni színekben az adott világítási helyzetre? — hová és milyen világítótestekre van szükség?

A munka szükséglete számára: — szükség van-e munkaasztalra? — milyen legyen a munkaasztal (íróasztal, szekreter stb.) — méretét, alakját mi határozza meg? — milyen anyagokat és eszközöket kell benne tartani?

Végül a *kiképzés szükséglete számára:* — a falak tapétázva vagy festve legyenek-e? — milyen színek lesznek? — Itt kell megjegyezni, hogy a falak durva összemintázása barbár szokás. A fal háttér és mint ilyen, semleges kell legyen! Ezért a falsíkokon csak sírna színeket vagy valami struktúrát mutató mintákat alkalmazunk.

A felsoroltak elintézése után már csak kisebb kedvtelések és luxusszükségletek elintézése marad hátra. Ilyenek a képek, rádió, szobanövények, hangszerek, iparművészeti tárgyak stb.

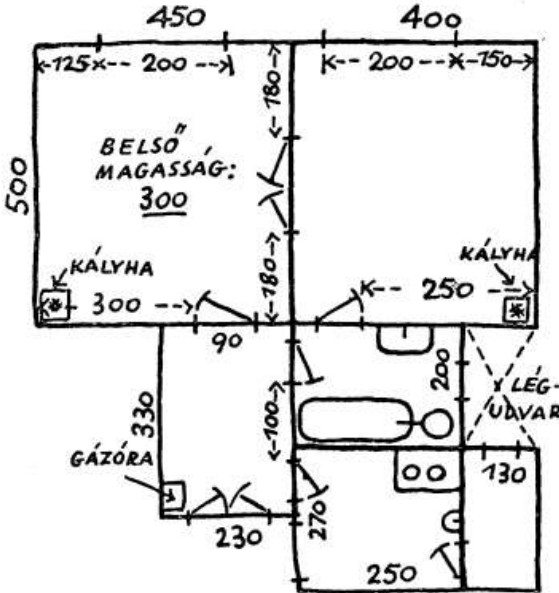
Az adott kérdések alapján most már könnyen megállapíthatja mindenki, mi minden fordulhat elő és mire lehet szükség a berendezkedésnél. Ha pedig meglévő darabjai is volnának, akkor vizsgálja át, mit lehetne ezekből okosan felhasználni vagy könnyűszerrel átváltoztatni?

2. ábra

A berendezkedés hosszadalmas és komplikált folyamata alatt mindenkinek nagy szüksége van arra, hogy értsen kissé azon a nyelven, amelyen a szakemberek beszélnek. A *rajz* nyelve ez. A tervrajzok megértéséhez legelőbb is tudni kell, hogy rajzban mindent meghatározott arányú *kisebbitéssel* ábrázolnak. Házakat és lakásokat jóval kisebbre, egyes bútorokat a valósághoz viszonyítva sokkal nagyobbra szokás rajzolni. Az alaprajzokban minden megfelelő, közérthető *jelzésekkel* szere-

méretes vázlatát és bele az elhelyezendő bútorokat. 2. ábrán ilyen vázlatos lakásalaprajzot mutat, amelynek készítése előtt meg kell mérni pontosan minden helyiség két méretét (hosszát és szélességét) és mindent úgy felrajzolni, hogy a rajzon minden méterre 1 vagy 2 cm-t számítunk. Természetesen a mérete-

3. ábra

ket is beírjuk az alaprajzba, amint az itt, az ábrán látható, úgyszintén nem felejtjük el az ablakok és ajtók pontos helyének kijelölését sem, mert csak így lehet majd a bútorokat tévedés nélkül elhelyezni a rajzon.

A 3. ábra egy teljes részletességű, ú. n. *helyszíni felvétel* ábrázol meglévő lakásról. Minden fontosabb adat fel van tüntetve rajta: szoba-, ajtó- és ablakmagasságok, beépített berendezési tárgyak stb. Ennek a rajznak alapján látja a festő vagy tapétás a helyiségek méreteit; róla a függönyök méretei könnyen megállapíthatók; látni lehet rajta, hogy ez vagy az a kis

4. ábra

A bevásárlási haditerv, amint látjuk, számos komoly előkészületet kíván. Önmagunkat alaposan meg kell vizsgáztatnunk; kinyomozni a tényleges szükségleteket, ezeket összeállítani, csoportosítani, megorganizálni és felosztani elsőrendű, azonnali szükségletekre és olyanokra, amelyek kielégítése még valamennyit várhat. Azonkívül mindezt még összhangba kell hozni a rendelkezésre álló anyagiakkal is. Arakat és ajánlatokat kell beszerezni, hogy előre tisztázottan álljon előttünk a berendezés várható összköltsége.

Végül természetesen egyáltalán nem szabad megfedkezni arról sem, hogy mialatt részenként összeállítjuk a lakás berendezését, ezzel a ténykedésünkkel tulajdonképpen a lakás megjelenési formáját is nagyrészt meghatározzuk. Törekedni kell tehát arra, hogy az egyes összeszedett elemekből ne véletlenül alakuljon ki jól-rosszul valami összhangféle, hanem tudatosan válasszunk darabot darab mellé, mérlegelve a dolgok harmonikus együtthatását. Azt, hogy mi harmonizál egymással, igen gyakran szintén téves alapokon ítélik meg legtöbbször. A véle-

mények ezen a ponton is sokszor maradiak és konvencionálisan befolyásoltak. Azelőtt abban látták a harmonizálás garanciáját, hogy az egyes különböző, de együttesen megjelenő tárgyak megformálását *garnitúraszerűen* végezték. Hasonlóképpen a bútoroknál is olyképpen pl., hogy az összes egy szobában álló daraboknak egyforma lába volt, egyforma vonalai, díszítése, anyaga színe, mindene. Úgy nézett ki ezáltal pl. egy éjjeliszekrény, mint egy törpe ruhaszekrény, a ruhaszekrény meg mint egy óriás éjjeliszekrény, mert más méretben formáik teljesen megegyezők voltak. Az „összehangolásnak” ez az erőszakos módja azonban nevetséges és ostoba. Mégis azt látjuk mindenütt, hogy eddig úgy próbáltak egyes szobák bútorzatának egységes kinézetet adni, hogy ezeket a „garnitúra”-szerű csoportokat képezték, a már említett ú. n. komplett szobákat. A gyengébbek számára így nyújtott segédkezet egy kritikátlan bútoripar ahhoz, hogy ne kelljen egyáltalán gondolkodni a bevásárlásnál a felől, hogy „mi való egymás mellé”. A bútoroknak ez az erőltetett „egysége” persze csak műegység volt, lélektelenség és üzleti csalafintaság, amelynek segítségével egy kalap alatt, a completeitás jelszavával olyasmit is el lehetett adni a vevőnek, amire nem is volt szüksége, óvakodni kell tehát minden garnitúraszerű berendezéstől! Sokkal helyesebb megtanulni, hogyan kell a lakást jó egyes darabokkal benépesíteni és igazi benső harmóniát létrehozni a különféle karakterű és látzólag ellentétes darabok között.

A garnitúraszerű álkomplettesség hibája többek közt még, hogy elveszi a lakás *mozgékonyaságot*, azaz a lakás életét egy *merev keretbe préseli*, amelynek úgy kell maradni, bárhogy változzon is meg a lakásban élők életstruktúrája. Ez a végérvényes és merev berendezésforma, legyen az akár modernkedő, akár régieskedő, mindenképpen meggátolja a közötte folyó élet változékonyaságát. E helyett az egész lakásnak minden alkatrészével programmszerűen funkcionálni kell tudni és egyúttal a benne lakókkal fejlődni, alakulni, átváltozni és növekedni. Erre pedig a rögzített keretű, completeitászobás rendszer a legkevésbé sem képes.

Aki észszerűen rendezkedik be, nem zsúfolja túl lakását bútorokkal és egyéb, sokszor minden komoly használati cél nélküli holmikkal. Mindenképpen csak helyeseltető a *minél*

takarékosabb mértékű bebútorozás! Ha régi enteriőrök képeit jól megfigyeljük, azt tapasztaljuk, hogy azok bizony *kevés* vannak berendezve és egyetlen darabbal sincs több bennük, mint amennyire intelligens lakóiknak éppen szüksége volt. Ennek ellenére ezek a helyiségek sohasem szegényes hatásúak. Ellenkezőleg, már csak azért is sokkal hatásosabbak a zsúfolt szobáknál, mert nyugodtabbak, nagyvonalúbbak, áttekinthetőbbek. Ezeknek a kellemes hatású lakóhelyiségeknek) rendben tartása és ápolása is sokkal könnyebb; nem ítélik rabságra lakóikat sem az ápolásukkal járó rengeteg fáradtsággal, sem pedig azzal, hogy a közöttük való szabad mozgást bármiképpen is gátolnák. Hiszen arra kell állandóan gondolnunk, hogy a lakásban tartózkodó emberek *élnék* és nem múzeumi múmiák! Első szabály, hogy szabad mozgásában semmi ne akadályozza az embert otthonában, főleg azonban azokban a helyiségekben, amelyek éppen a testi épülést szolgálják. Egyáltalán a legnagyobb mértékben elleneznünk kell minden fölöslegesen testes, nehéz bútort. Ebből a szempontból a legkritikusabbak a különféle túlzottan dédelgetett szekrénytömegek, amelyek a kellemes, áttekinthető térhatás legnagyobb ellenségei. A szekrények helye tulajdonképpen a falban volna, a szoba terében kizárólag csak a szemmagasság alatti, kistömegű, mobil darabok kapnának helyet, amelyek mind könnyedek és igen mozgékonyak volnának kialakításukban.

Félre tehát örökre a nehéz bútorszörnyekkel, a szekrénybástyákkal és öles kredencekkel, amelyek a 60 személyes főúri jólét formáinak szájalmas, kispolgári utánamegegyései mohó boltosok zagyva nyelvén. Ahány ilyen bútort valaha láttam, egy sem volt komoly használati tárgy, mindnek létjogosultságát meghazudtolta az, amit benne találtam, amikor kapuszárnyait és felvonóhidját feltártam: lomtárat és szennyes ruhát, lim-lomot és haszontalanságokat. Minél könnyebb, diszkrétebb és hangsúlytalanabb a bútorzat, annál kevésbé zavarja a szoba térhatását és ezzel a lakás kellemes képét.

Ne legyünk elfogultak egyes anyagokkal szemben, különösen ha olcsó eszközökkel rendezkedünk be. *Csúnya* vagy *izléstelen nyersanyag nincsen*, csak izléstelen alkalmazásmód létezik. Minden anyagba a legszebb lelket lehet önteni. Az anyagra fontos feladat vár alkalmazása után; *az élő test fel-*

adata! Minél természetesebben és erőszakolatlanabban töltheti be az anyag azt a szerepet, amire hivatott, annál értékesebb lesz a tárgy, amelynek testét képezi.

Jó elrendezésű, egyszerű nemes bútorok, barátságos, derűs színek és szimpatikus anyagok biztosítani fogják a lakás megjelenésének szépségét. Mindezekben felül van azonban még számos nem kevésbé jelentős tényező, amelyekről erősen függ a külső megjelenés nivója. Sajnos, igen kevés laikus van, aki tud valamit a tárgyak formáját meghatározó „helyes arányról” és azt érzékelni is tudja. Pedig már az, üres lakás is lehet kifogástalan arányú és ez esetben a szobák tere, az épített alkatrészek már önmagukban harmonikus hatásúak. Csakhogy ez & kedvező eset a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. A legtöbb esetben azt kell elfogadni, amit a gondos kiválogatás legjobb eredményeképpen kapni lehet. Az ilyen közepes vagy egyenesen rossz arányhatású lakások képét a berendezés többi eszköze eredményesen feljavíthatja. Ezek között a javító eszközök között talán a legfontosabb szerepe a színnek van. A falak, mennyezet és egyéb nagy felületek jó színei nemcsak kiegészítik a bútorok tömörebb, erőteljesebb tónusait, hanem egyenesen a döntő szerepet játsszák a szoba hangulatának és karakterének meghatározásában.

Nagyon fontos kiegészítést jelent a főtényezők által megadott alaphanghoz az a színesség és eleven dekorativitás, amit a lakás textíliái vihetnek az alakuló enteriörképhe. Három fontos területe van a textíliák alkalmazásának és ezek mindegyikénél pótolhatatlan szolgálatokat teljesítenek: a *padlón*: szőnyegek képében; a párnázott bútorokon: mint *bútorszövetek* és végül az ablakok öltözetében: a *függönyökön*.

A szőnyeg vitás kérdése állandóan: perzsa vagy nem perzsa szőnyeget használjunk a modern lakásban? Mint ahogy sehol a lakásberendezés széles területén, úgy itt sem illik úgy laikusnak mint szakembernek nagyképzű kijelentéseket tenni, tehát a jó, csendes, színben szerencsés perzsa szőnyeget jól bírja a modern enteriör; ha már egyszer megvannak, pláne fel kell használni egyéb kitűnő kvalitásaiknál fogva is. Ha azonban modern lakás számára újonnan kell szőnyeget vásárolni, akkor ne régi mintájú perzsát vegyünk, hanem a mai lakáshangulathoz közelebbálló hatású más szőnyeget. Ilyeneket ma

már a legkülönbözőbb szövés technikákban lehet kapni, természetesen a nemes perzsa árának fél-negyed összegéért.

A bútorszövet igen nagy fejlődésen ment át az utóbbi évek alakulásai között. Míg azelőtt néhány standard szövettípus volt általában, kevés változatokban a piacon (ripsz, velúr, mokett, épingle stb.), az is kizárólag gyári termék; fanyar sötét és dekorált, addig ma itt is egyszerűbb, őszintébb technikával előállított kéziszövésű szöveteket találunk túlnyomórészt. Ezek a lágy, kellemes, friss színű anyagok hatásukat az előállítás és fonal struktúrájának kiaknázásából, tehát főleg erős anyagszerűségüktől kapják. Diszítésük alig terjed túl a csíkos, karírozott. Vagy kevés geometrikus folthatáson és hatásukat főleg harmonikus színeikkel érik el. A bútorszövet ne legyen unalmas, bizonytalan színű; ne legyen minden egyes darabon ugyanaz a szövet (1. garnitúra alatt!) ne kívánjuk, hogy vasból legyen, mert a szövetnek nem kell örökké tartani!

Az ablakok függönyözése egész más alapokon történik ma, mint régen. Megrendülten nézzük mai szemünkkel azt a patetikus öltözetet, amelybe a régi, szerényméretű ablakokat beöltöztették, hogy alig maradt belőlük valami. A kárpitosvarázs rokona volt annak a puffeteg divatnak, amely a kor nőiből is élő „Kleiderstokkot” csinált. Mennyi fejlődés volt szükséges ahhoz, hogy kihámozza magát a nő ruhabörtönéből és mennyi fejlődés után hullott le a lepel az ablaktokról is. A szép ablakra tulajdonképpen alig kellene függöny. Mégis több szempontból szükséges a függönyözés, persze egyáltalán nem a régi értelmezésben. A mai függöny csak az esetenkénti sötétítésre szolgál és arra, hogy a legtöbb, nem elég szép ablakot bizonyos fokig „felöltöztesse”, ami annyit jelent, hogy a beömlő éles világosság és az ablak körül rendszerint meglévő sötét falrészek ellentétét kiegyenlítjük valami alkalmas könnyű anyaggal. A mai függöny leghasználtabb anyagai: könnyű vásznak, grenadinok, voálók, tüllök és hálósanyagok, finom, diszkrét színezéssel és ízes díszítéssel esetleg. Dús, proccos függönyálmokat csinálni csipkedarabok, fodrok, dib-dáb, iparművészetnek csúfolt kotyvalékokból igazi barbárság, mint minden olyan dekorálás, amire nincsen szükség. Az ízlésbeli neveletlenség szomorú dokumentumát az ablakba akasztani a lakás elleni hét főbűnök egyike, még ha ú. n. „iparművész” álmodta is és a háziasszony

még van győződve róla, hogy „édes”. Az ablakfüggöny két vagy ha kell több, egyszerűen varrott, fodrozott vagy rojtozott függélys szárnyból álljon. Felső „drapériának” semmi értelme nincsen.

A lakás persze nem lakás a nélkül, hogy népes legyen olyan finom, nemes, kisebb használati tárgyakkal, amelyek az emberrel való szoros kontaktust érzetik. Ezek között igenis *dísz tárgyak* is lehetnek — de mértékkel. Ebbe a csoportba tartozik az, amit általában *iparművészeinek* neveznek és a falakon megjelenő *művészet* képek képében. Ezen a ponton a berendezés finom individuális érzésszálakra oszlik és a hozzászólás joga lassan elhalványul. Mondani erről a speciális területről is sokat lehetne természetesen, mint ahogy a többi részek is tovább analizálhatók még. Azonban az általánosabb kérdéseknek szánt keret betelt az eddig elmondottakkal, amelyek tanulsága talán előbbre visz egyes olvasókat a modern lakás helyes felismerésének és értékelésének útján, amelyen még mindenki számára igen sok tanulnivaló marad.

Kaeszy Gyula,

az Orsz. Magy. Iparművészeti Iskola
lakberendezési osztályának szaktanára.